

OP UW VERZOEK

Heeft U een vraag over de verzorging of determinatie van een bepaalde slang? Wij zullen trachten in deze rubriek Uw vraag zo goed mogelijk te beantwoorden.

Als U wilt weten welke slangen in een bepaald gebied voorkomen of als U om literatuur over een bepaald onderwerp of land vraagt, dan zal Uw vraag in de rubriek LITERATUUR behandeld worden.

Wie kan mij determinatie gegevens verstrekken over *Python molurus molurus*, *Python molurus pimbura* en *Python molurus bivittatus*?

W.K. Getreuer, Van Bossestraat 64, 2613 CS Delft.
(*Lacerta Mededelingenblad*, 10e jaargang nr.6 van maart 1980).

DE ONDERSOORTEN VAN PYTHON MOLURUS.

Door: A.B. van Woerkom, Volkerakstraat 19-bis,
3522 RB Utrecht.

Inhoud: Inleiding - De ondersoorten van *Python molurus* volgens Deraniyagala, 1945 - Het begrip "ondersoort" - Diskussie - *Python molurus bivittatus* Kuhl, 1820 - Summary - Literatuur.

INLEIDING

Waar het bij bovenstaande vraag om draait is: is *Python molurus pimbura* wel of niet een aparte ondersoort van *Python molurus*?

In 1945 werd *P.m. pimbura* als aparte ondersoort beschreven. Later vond men dat er te weinig redenen waren om *P.m. pimbura* als aparte ondersoort te

blijven beschouwen. De laatste jaren duikt de naam echter weer regelmatig op, vooral in de dierenhandel. Hieronder volgt een discussie over het feit of deze splitsing in ondersoorten al dan niet terecht is.

DE ONDERSOORTEN VAN *PYTHON MOLURUS* VOLGENS DERANIYAGALA, 1945

In 1945 zag Deraniyagala redenen om *P. molurus* in drie ondersoorten op te splitsen, naast de aparte soort *Python bivittatus*. Ten eerste *P.m. orbiculata* Schneider, 1801, die van *P.m. molurus* te onderscheiden is door de vorm en grootte van de zijvlekken (zie fig. 1).

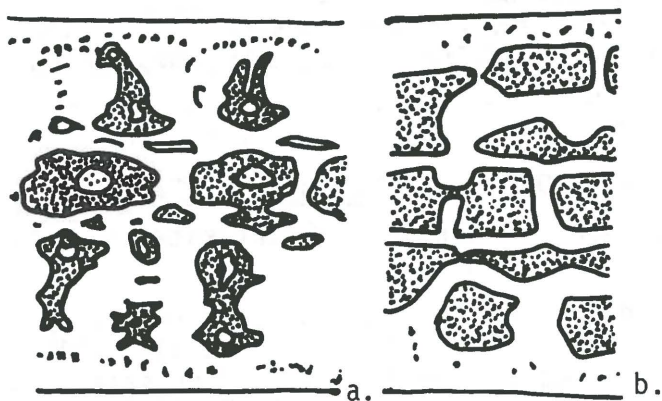

Fig. 1. Rugtekening van a. *P.m. molurus* en b. *P.m. orbiculata* (volgens Deraniyagala, 1945).

En ten tweede *P.m. pimbura* Deraniyagala, 1945, die van *P.m. molurus* te onderscheiden is op grond van de beschubbing en het aantal rugvlekken:

	<u><i>P.m. pimbura</i></u>	<u><i>P.m. molurus</i></u>
subcaudalen	57-65	66-67
rugvlekken	30-35	37-38

Deraniyagala geeft zelf de volgende determinatietabel:

1. De meeste donkere zijvlekken zijn ongeveer driehoekig (zie fig. 1-a), terwijl de lichte centrumvlekken daarvan ongeveer 15 keer de grootte van het oog zijn.
 - a. 62-72 rijen dorsalen, 244-254 ventralen en 66-67 subcaudalen → *P.m. molurus*
 - b. 63-69 rijen dorsalen, 248-257 ventralen en 57-65 subcaudalen → *P.m. pimbura*
2. De meeste donkere zijvlekken zijn ongeveer rechthoekig (zie fig. 1-b), terwijl de lichte centrumvlekken daarvan ongeveer 25 keer de grootte van het oog zijn → *P.m. orbiculata*

(dorsalen = rugschubben, ventralen = buikschubben, subcaudalen = onderstaartschubben).

HET BEGRIP "ONDERSOORT"

Voor ik op de beschouwingen van Deraniyagala inga, zullen we eerst eens kijken wat een ondersoort eigenlijk precies is.

De definitie luidt: Een ondersoort is een verzameling van uiterlijk gelijke populaties van een soort, die een geografisch gedeelte van het verspreidingsgebied van de soort bewonen, en taxonomisch verschillen van andere populaties van die soort (Mayr, 1969).

Het eerste gedeelte van de definitie is wel duidelijk, maar wat is precies "taxonomisch verschillen van", want elke lokale populatie is een weinig verschillend van elke andere lokale populatie, en de aanwezigheid van deze verschillen kan worden vastgesteld door nauwkeurig tellen en meten en statistische berekeningen. Het zou natuurlijk belachelijk zijn en tot een chaos leiden als elk van deze populaties formeel tot "ondersoort" zou wor-

den verheven. Daarom worden ondersoorten alleen erkend als ze "taxonomisch" verschillen, en dat wil zeggen in voldoende konstateerbare morfologische kenmerken. Dat is bijvoorbeeld een verschil in het aantal schubben. Kleur, tekening en grootte worden echter niet tot deze kenmerken gerekend.

DISKUSSIE

Wat kunnen we nu zeggen over het werk van Deraniyagala? Ten eerste is het niet terecht, dat hij *P.m. orbiculata* weer als aparte ondersoort opvoert, daar het enige verschil de vorm van de zijvlekken is.

Ten tweede is *P.m. pimbura* slechts van *P.m. molurus* te onderscheiden op grond van de subcaudalen. Dat lijkt een "voldoende konstateerbaar morfologisch kenmerk", maar bij nadere beschouwing blijkt dat Deraniyagala zijn stelling baseert op slechts 5 *P.m. pimbura* en 3 *P.m. molurus*. En het is natuurlijk iedereen duidelijk dat dat wel erg weinig is voor het beschrijven van een nieuwe ondersoort. Als we de literatuur er eens op naslaan welke variatie de subcaudalen van *P.m. molurus* hebben, dan blijkt het volgende. Ik ben drie publikaties tegengekomen waarin van 7 slangen schub-aantallen vermeld waren:

<u>Auteur</u>	<u>Subcaudalen</u>	<u>Herkomst slang</u>
Boulenger, 1893	63	Madras, India
	64	India
	68	India
Constable, 1949	65	Agra, India
Mertens, 1969	60-62	West Pakistan
	57-60	West Pakistan
	56	West Pakistan

Als we nu bekijken tot welke ondersoorten deze slangen horen, dan blijkt dat alleen slang nummer

3 tot *P.m. molurus* gerekend kan worden. De rest zou tot *P.m. pimbura* gerekend moeten worden, en dat kan natuurlijk niet.

Het lijkt er haast wel op alsof Deraniyagala zijn slangen speciaal op subcaudalen heeft uitgezocht, alleen om een nieuwe ondersoort te kunnen beschrijven.

Konklusie: er klopt niets van. *P.m. pimbura* is niet als aparte ondersoort te handhaven.

PYTHON MOLURUS BIVITTATUS KUHL, 1820

De enige ondersoort die tegenwoordig officieel erkend wordt is *P.m. bivittatus*. Het verschil tussen *P.m. molurus* en *P.m. bivittatus* is dat bij *P.m. molurus* de supralabialen (bovenlipschilden) het oog raken (zie fig. 2-a) en er bij *P.m. bivittatus* nog een paar kleine schubben (subocularen) tussen zitten (zie fig. 2-b).

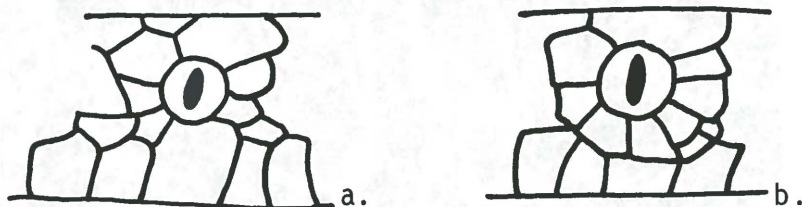

Fig. 2. Oogschubben van a. *P.m. molurus* en b. *P.m. bivittatus*.

Het verspreidingsgebied van de beide ondersoorten is: *P.m. molurus*: West Pakistan, India, Nepal en Ceylon; *P.m. bivittatus*: Birma, Zuid China, Hainan, Borneo, Celebes, Java en Sumbawa.

Python molurus bivittatus.

SUMMARY

The author discusses the subspecies of *Python molurus* as described by Deraniyagala, 1945.

On the basis of data extracted from the literature, it is pointed out that *P.m. orbiculata* Schneider, 1801 and *P.m. pimbura* Deraniyagala, 1945 are synonyms of *P.m. molurus*.

P.m. bivittatus Kuhl, 1820 is the only recognised subspecies, distinguished from *P.m. molurus* in having labials separated from the eye by suboculars (see fig. 2).

LITERATUUR

Boulenger, G.A., 1893. Catalogue of the Snakes in the British Museum (Natural History), Vol. I: i-xiii, 1-448.

Constable, J.D., 1949. Reptiles from the Indian Peninsula in the Museum of Comparative Zoology. Bull. Mus. Comp. Zool., Harvard Coll., Vol. 103 (2): 59-160.

Deraniyagala, P.E.P., 1945. Some New Races of the Python, Chrysopelea, Binocellate Cobra and Tith-Polonga inhabiting Ceylon and India. Spolia Zeylanica, Vol. 24 (2): 103-112.

Mayr, E., 1969. Principles of Systematic Zoology. McGraw-Hill Book Company, New York. pp. i-xi, 1-428.

Mertens, R., 1969. Die Amphibien und Reptilien West-Pakistans. Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde, No. 197: 1-96.